

Norstön nivelkärsäiskartoitus 2019

CoastNet LIFE (LIFE17NAT/FI/000544)

Seppo Karjalainen

Raportti (asianumero MH 6850/2020)
Metsähallitus, Luontopalvelut, Rannikko
27.11.2020

JOHDANTO JA MENETELMÄT

Kartoituksen tarkoitus

Tämä raportti on tuotettu EU:n LIFE+ rahoituksen tuella CoastNet-LIFE -hankkeessa. Raportin tuloksia hyödynnetään Saaristomeren Natura-alueen (FI0200090) ennallistamisen ja hoidon suunnittelussa ja toteutuksessa. Tämä Nivelkärsäiskartoitus on tehty kyseiseen Natura-aluekokonaisuuteen kuuluvalla Norstön saarella, jossa on mm. tarkoitus poistaa pahoin umpeenkasvanutta rantaniittyä varjostavaa nuorempaa havupuustoa sekä erityisesti ikimäntyjä varjostavia nuorempia kuusia. Suunnitteilla on myös mm. metsän polttoa etelärinteeltä sekä niittyjen saaminen uudelleen laidunnukseen. Tässä kartoituksessa tarkoituksena oli selvittää, esiintyykö kyseisellä Natura-alueella uhanalaisia, silmälläpidettäviä tai muita maassamme harvinaisia nivelkärsäislajeja.

Kirjoittaja on yksin vastuussa tämän raportin sisällöstä. Se ei välttämättä vastaa Euroopan unionin mielipidettä. EASME ja Euroopan komissio eivät ole vastuussa siitä, miten siinä olevaa tietoa käytetään.

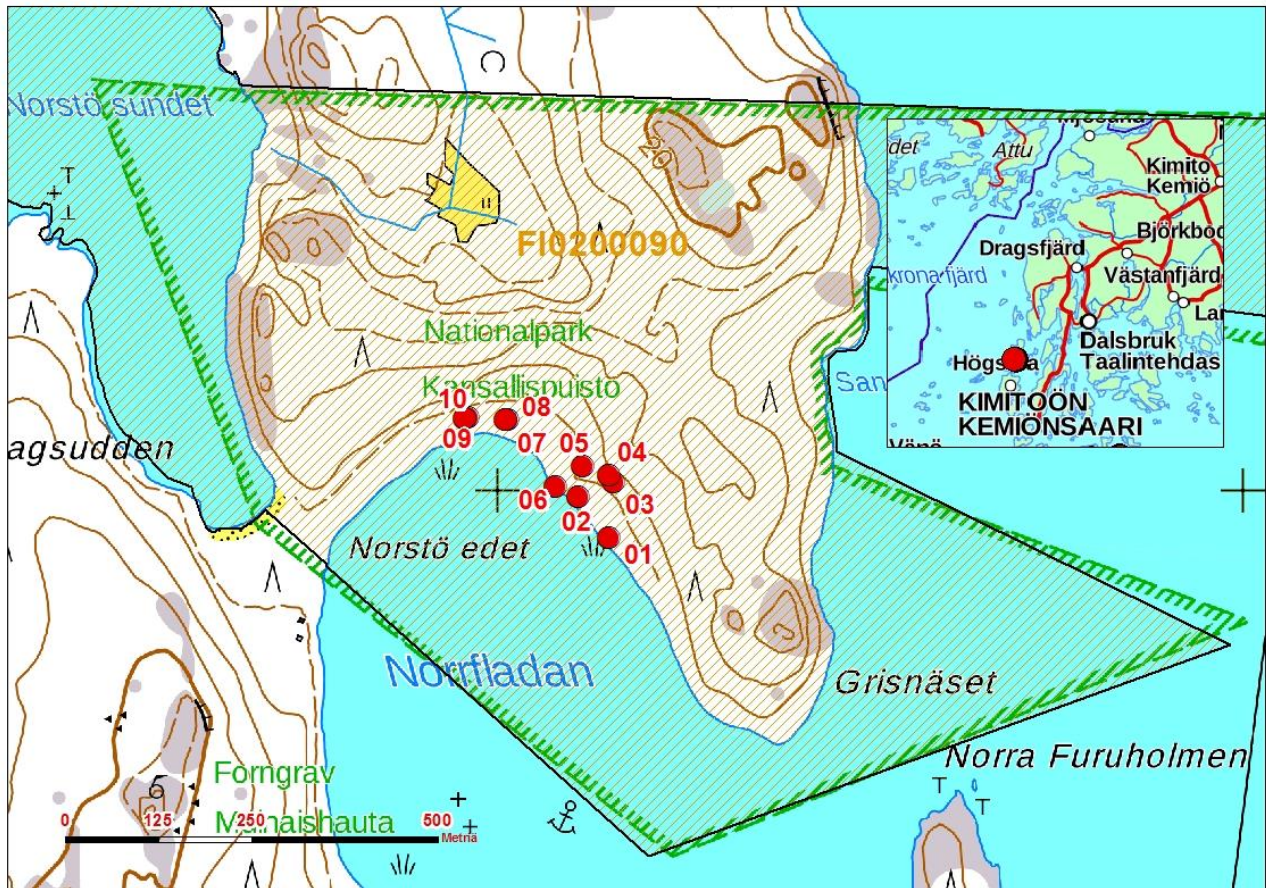
Kartoituskohteet ja -menetelmät

Norstön saari sijaitsee Kemiönsaaren kunnassa, Kasnäsin satamasta noin 7 km pohjoisluoteeseen. Saaren eteläosan Natura-alue on kooltaan noin 49 ha ja siltä osin kuuluu myös Saaristomeren kansallispuistoon. Kohteella on myös kapeahko maayhteys Norstön eteläpuolella olevaan Nämänön -nimiseen saareen. Puustoltaan kohde on havupuuvaltainen. Vanhimmat puut ovat mäntyjä ja niistä vanhimmat ovat todella iäkkäitä ikimäntyjä. Saaren pohjoisosa on suojelematonta talousmetsää. Eliömaantieteellisesti kartoitettu kohde sijaitsee Varsinais-Suomen (Ab) eliömaakunnassa. Kohteelta ei ole tiedossa aikaisempia nivelkärsäishavaintoja.

Koska kartoituskohteen habitaatit paljastuivat huonosti nivelkärsäiskartoitukseen soveltuviksi vasta kohteella käynnin yhteydessä, päätettiin ettei kunnolliseen nivelkärsäiskartoitukseen ole tässä vaiheessa tarpeen uhrata aikaa ja voimavaroja. Tarjolla oli lähinnä vain sulkeutunutta metsäympäristöä ja jo pahoin umpeenkasvanut hiekkaranta (luoteeseen avautuva Norstö sundet) sekä etelään avautuva pahoin ruovikoitunut rantaniitty (Norstö edet), jossa avonaista paljasta hiekkamaata oli ruovikon ja männikön välissä jäljellä enää hyvin vähän. Kartoitus toteutettiin lopulta v. 2019 siten että määritettiin samaan aikaan toteutettavassa kovakuoriaiskartoituksessa ikkunapyydyksillä kerätyistä näytteistä kaikki luteet ja kaskaat. Kartoituksessa sijoitettiin yhteensä 10 runkoikkunapyydystä lahovikaisiin puihin. Pyydyspuiksi valikoitui neljä mäntyä, kolme kuusta ja kolme tervaleppää. Kaikki pyydyspuut olivat joko kokonaan kuolleita tai eläviä, mutta eri asteisesti osittain lahoja. Pyydykset asennettiin puihin 31.5.2019. Pyydykset koettiin kesän aikana keskimäärin reilun neljän viikon välein, jolloin koentakertoja kertyi kaikkiaan kolme. Pyynti lopetettiin 10.9.2019, jolloin pyydykset otettiin pois.

Kartoituskohteen sijainti sekä pyydysten tarkempi sijainti kartoituskohteen sisällä on esitetty kartassa 1. Pyydysten koordinaatit ja pyydyspuutiedot puolestaan on esitetty taulukossa 1. Kartassa 1 esitetyt pyydysten numerokoodit (TWT-01–TWT-10) ovat samat kuin taulukossa 1 esitetyt pyydyskoodit. Pyydyspuut ja pyydykset: kts. kuvat 1-10.

Säilöntäaineena pyydyksissä käytettiin vettä ja merisuolaa. Nesteen pintajännityksen poistamiseksi nesteeseen lisättiin muutama pisara astianpesuainetta. Koennan jälkeen pyydysnäytteet ensin pakastettiin ja myöhemmin niistä poimittiin talteen kovakuoriaisten lisäksi mm. luteet, kaskaat, pistiäiset ja ryhäkärpäset (Phoridae). Kertynyt lude- ja kaskasaineisto säilöttiin tämän jälkeen n. 75 %:ksi laimennettuun alkoholiin, minkä jälkeen se määritettiin. Seppo Karjalainen vastasi pyydysten asennuksesta sekä pyydysnäytteiden esikäsittelystä sekä luteiden ja kaskaiden määrittämisestä. Pyydysten koennasta kesän aikana vastasivat Veikko Rinne, Ari Karhilahti ja Anssi Teräs.

Kartta 1. Ikkunapyydysten (TWT-01–TWT-10) sijainti Norstön saarella vuonna 2019. Viivoitettu alue on Natura-alueita.

Taulukko 1. Norstöissä 2019 vireessä olleiden ikkunapyydysten koordinaatit sekä pyydyspuihin liittyviä tietoja. Puutyyppi: 1= kokonainen kuollut pystypuu, 2= pötkelö, 11= kituva, osin elävä puu.

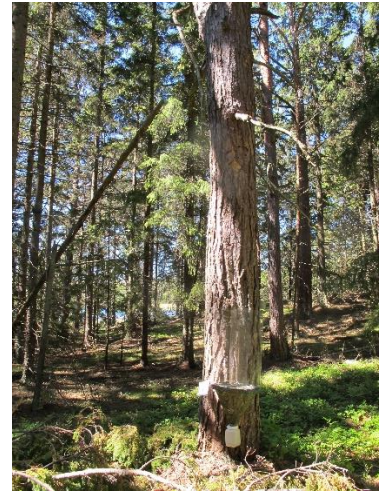
pyydys-koodi	Ykj N	Ykj E	Euref Y	Euref X	puulaji	läpimitta (cm)	pituus (m)	puu-tyyppi	kuori %	käävät ym.
TWT-01	6660734	3241213	6657937	241149	tervaleppä	17	9	11	?	ei kääpiä
TWT-02	6660788	3241171	6657991	241107	tervaleppä	27	8	1	90	ei kääpiä
TWT-03	6660808	3241218	6658011	241154	mänty	45	18	1	90	ei kääpiä
TWT-04	6660817	3241212	6658020	241148	mänty	40	10	2	20	ei kääpiä
TWT-06	6660803	3241142	6658006	241077	tervaleppä	27	6	2	98	ei kääpiä
TWT-05	6660830	3241178	6658033	241113	kuusi	33	yli 15m	1	50	ei kääpiä
TWT-07	6660892	3241077	6658095	241013	mänty	22	8	1	0	ei kääpiä
TWT-08	6660893	3241074	6658096	241010	mänty	25	11	1	5	ei kääpiä
TWT-09	6660895	3241023	6658098	240959	kuusi	40	3	2	70	ei kääpiä
TWT-10	6660894	3241018	6658097	240954	kuusi	30	yli 15m	1	20	ei kääpiä

Kuva 1. TWT-01

Kuva 2. TWT-02

Kuva 3. TWT-03

Kuva 4. TWT-07

Kuva 5. TWT-08

Kuva 6. TWT-04

Kuva 7. TWT-05

Kuva 8. TWT-06

Kuva 9. TWT-09

Kuva 10. TWT-10

TULOKSET

Kymmenellä ikkunapyydyksellä Norstön saarella, sen Natura-alueella toteutetussa nivelkärsäiskartoituksessa löytyi 21 nivelkärsäislajia, joista luteita on 19 lajia ja kaskaita kaksi lajia. Lajit on lueteltu taulukossa 2. Joukossa ei ole uhanalaiseksi eikä silmälläpidettäväksi luokiteltuja lajeja. Löytyneistä lajeista ainoa mainittava laji on vain Lounais-Suomessa jäkäläisillä kallioilla, puiden oksilla ja karikkeessa esiintyvä, pienikokoinen jäkäläkerilude (*Loricula elegantula*). Lajista on kaikkiaan noin viitisentoista aikaisempaa löytöä. Norstö on lajin itäisin tiedossa oleva havaintopaikka Suomessa.

Taulukko 2. Norstön pyydysaineistosta löytyneet lude- ja kaskaslajit. Nimistö: Suomen Lajitietokeskus 2020: lajiluettelo 2019. Uhanalaisuusluokat (IUCN 2019): Hyvärinen ym. 2019.

heimo	tieteellinen lajinimi	suomenkielinen lajinimi	IUCN 2019	yht. lkm	TWT-01	TWT-02	TWT-03	TWT-04	TWT-05	TWT-06	TWT-07	TWT-08	TWT-09	TWT-10
Delphacidae	<i>Hyledelphax elegantula</i>	kanervikkokirpukas	LC	1						1				
Cicadellidae	<i>Oncopsis planiscuta</i>	pohjannaamiokas	LC	1		1								
Gerridae	<i>Gerris odontogaster</i>	kyhmyvesimittari	LC	9		2			1		4	2		
Miridae	<i>Miris striatus</i>	keikarilude	LC	2						2				
Miridae	<i>Phoenicocoris modestus</i>	töpöhärmelude	LC	1		1								
Miridae	<i>Plesiodema pinetellum</i>	neulaslode	LC	1		1								
Microphysidae	<i>Loricula elegantula</i>	jäkäläkerilude	LC	1					1					
Tingidae	<i>Acalypta parvula</i>	kääpiösammallude	LC	1								1		
Tingidae	<i>Derephysia foliacea</i>	kypärälude	LC	2		1	1							
Anthocoridae	<i>Acompocoris alpinus</i>	tummajätkänlude	LC	1					1					
Aradidae	<i>Aradus cinnamomeus</i>	punalatikka	LC	1	1									
Rhyparochromidae	<i>Eremocoris abietis</i>	kirjokunttalude	LC	48		10	9	3	20	3	1	2		
Rhyparochromidae	<i>Gastrodes abietum</i>	kuusenkäpylode	LC	1				1						
Rhyparochromidae	<i>Gastrodes grossipes</i>	ruostekäpylode	LC	1				1						
Rhyparochromidae	<i>Scolopostethus thomsoni</i>	nokkoskirjolude	LC	1						1				

heimo	tieteellinen lajinimi	suomenkielinen lajinimi	IUCN 2019	yht. lkm	TWT-01	TWT-02	TWT-03	TWT-04	TWT-05	TWT-06	TWT-07	TWT-08	TWT-09	TWT-10
Rhyparochromidae	<i>Pterotmetus staphyliniformis</i>	kärppälude	LC	1							1			
Rhyparochromidae	<i>Ligyrocoris sylvestris</i>	kurelude	LC	1								1		
Rhopalidae	<i>Myrmus miriformis</i>	juovalude	LC	5		1					2	2		
Acanthosomatidae	<i>Acanthosoma haemorrhoidale</i>	tuomilude	LC	1						1				
Pentatomidae	<i>Aelia acuminata</i>	täpläkorsilude	LC	1							1			
Pentatomidae	<i>Neottiglossa pusilla</i>	tylppölude	LC	2							2			

Huomioita tuloksista

Kartoituksessa käytetyt puihin kiinnitettävät runkoikkunapyydykset soveltuvat melko hyvin lahoppuilla elävän kovakuoriaislajiston tavoittamiseen mutta soveltuvat melko huonosti muiden kuin puissa kiipeilevän nivelkärsäislajiston löytämiseksi. Karikkeen seulominen ja ruohovartisen kasvillisuuden haaviminen soveltuisivat yleismenetelminä luteiden ja kaskaiden löytämiseksi paremmin ja antaisivat paremman kuvan karikkeesta ja ruohovartisesta kasvillisuudesta kiipeilevästä lajistosta. Nyt pyydyksillä löytyneessä lajistossa on selkeitä metsälajeja ja puissa kiipeileviä lajeja. Varsinaisia avomailla kuivilla paikoilla esiintyviä lajeja niukasti.

HOITO- YM. SUOSITUKSET

Tässä kartoituksessa ei löytynyt sellaisia nivelkärsäislajeja, jotka estäisivät CoastNet LIFE -hankkeessa Norstön Natura-alueelle suunnitellut hoitotoimet. Norstön ja Nämanön saarten välisessä lahdenpoukamassa (Norstö edet) oleva hiekkaranta on pahoin meren puolelta ruovikoitunut ja kasvanut umpeen ja metsän puolelta männyt ovat vallanneet tilaa hietikolta. Kyseisen, vielä hiukan avonaistakin hiekkamaata sisältävän paikan lajeja ei tässä kartoituksessa kartoitettu, joten maaperän karikkeesta ja ruohovartisilla matalilla kasveilla elävästä lajistosta ei tietoa ole saatavilla. Rantaniitylle suunniteltu laidunnus ja varjostavan nuoren havupuuston poisto oletettavasti antaa paremmat elinmahdollisuudet arvokkaamman lajiston esiintymiselle kohteella.

KIITOKSET

Veikko Rinne, Ari Karhilahti ja Anssi Teräs kävivät kokemassa pyydykset kesän aikana kolmesti, josta heille suuret kiitokset. Kiitokset myös Esko Tainiolle kartoituskohteen etukäteistiedoista sekä Matti Peltoselle Jani Virtaselle ja toukokuisesta venekeydytyksestä saareen.

KIRJALLISUUS

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.

Suomen Lajitietokeskus 2020: Lajiluettelo 2019. – Suomen Lajitietokeskus, Luonnontieteellinen keskusmuseo, Helsingin yliopisto, Helsinki.